OIKEUSMINISTERIÖ

VASTINE

Lainvalmisteluosasto 7.4.2017

LsN Maarit Leppänen
LsS Liisa Ojala

OIKEUSMINISTERIÖN VASTINE LAKIVALIOKUNNALLE ANNETTUJEN KIRJALLISTEN HUOMAUTUSTEN JOHDOSTA (HE 24/2017 vp)

1. Yleistä

Oikeusministeriön käytössä on ollut hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölän (Helsingin hovioikeus) ja käräjätuomari Karita Lassilan (Helsingin käräjäoikeus) 3.4.2017 päivätyt lausunnot.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muutoksia lakiin eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä, lakiin eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä ja tuomioistuinmaksulain 2 §:ään. Esityksen tarkoituksena on muuttaa kansallinen asetuksia täydentävä lainsäädäntö yhteensopivaksi muutosasetuksella vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen ja eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen tehtyjen muutosten kanssa.

Eräisiin hallituksen esityksen sisältämiin ehdotuksiin on lakivaliokunnassa asiantuntijapalautteessa esitetty tehtäväksi täsmennyksiä. Seuraavassa esitetään sisennetyissä kappaleissa oikeusministeriön kannanotot asiantuntijalausunnoissa esitettyihin huomautuksiin.

2. Uudelleen tutkiminen ja asiamies

Helsingin hovioikeus katsoo lausunnossaan, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 4 a §:ssä olevan viittaussäännöksen johdosta voi jäädä epäselväksi, onko hakijalla oltava uudelleen tutkimista koskevissa asioissa asiamies tai avustaja silloinkin, kun asiaa käsitellään muualla kuin korkeimmassa oikeudessa. Kysymys on oikeudenkäymiskaaren (OK) 31 luvun 3 §:n 2 momentin säännöksestä, jossa viitataan edelleen OK 15 luvun 1 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan tuomiovirhekantelua tai tuomion purkamista koskevaa asiaa käsiteltäessä korkeimmassa oikeudessa, on hakijalla oltava oikeudenkäyntiasiamies tai avustaja.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 4 a §:n mukaan vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen mukainen pyyntö uudelleen tutkimisesta käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 3–5 ja 14 a §:ssä säädetään.

Oikeusministeriö toteaa, että hovioikeuden lausunnossaan viittamassa säännöksessä (OK 15:1.4) säädetään asiamiespakosta käsiteltäessä tuomiovirhekantelua tai tuomion purkamista koskevaa asiaa korkeimmassa oikeudessa. Säännöksen esitöissä (HE 318/2010 vp, s. 54) todetaan, että säännös ei koskisi ylimääräistä muutoksenhakua hovioikeudessa tai muussa tuomioistuimessa.

Oikeusministeriö katsoo, ettei tulkintaongelmaa ole.

3. Pyyntö uudelleen tutkimisesta ja viittaus OK 31 luvun 14 a §:ään

Helsingin hovioikeus huomauttaa lausunnossaan, että lakiteknisesti 1. ja 2. lakiehdotuksen 4 a §:ssä tulisi OK 31 luvun 14 a §:n sijaan viitata vain sanotun pykälän 3 momenttiin.

Esityksen 1. ja 2. lakiehdotuksen 4 a §:ssä noudatetaan elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen ja elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain (1077/2010) 4 §:n muotoilua. Pykälät vastaavat asiallisesti toisiaan. Lainsäädännön johdonmukaisuuden vuoksi on perusteltua, että samaa asiaa koskevissa säännöksissä noudatetaan samaa kirjoitustapaa (ks. HE 12/2017 s. 8-9). *Oikeusministeriö* katsoo, ettei lausunnossa ole esitetty riittäviä perusteita vakiintuneesta muotoilusta poikkeamiselle. Ehdotettua muotoilua ei siksi ole aiheellista muuttaa.

4. Kirjalliset todisteet, asiantuntijalausunnot (vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen 9 artikla)

Helsingin käräjäoikeus esittää lausunnossaan harkittavaksi, olisiko kansallisessa laissa syytä nimenomaisesti todeta, että vähäisiä vaatimuksia koskevassa menettelyssä asiantuntijalausunnot ovat ensisijaisesti kirjallisia.

Oikeusministeriö toteaa, että vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen 9 artikla sisältää suoraan sovellettavat säännökset todisteiden vastaanottamisesta. Kyseisen artiklan 2 kohdassa on todettu, että tuomioistuin voi ottaa vastaan kyseisiä lausuntoja kirjallisesti. Artiklan 4 kohdassa puolestaan on nimenomaisesti todettu, että tuomioistuin voi ottaa vastaan asiantuntijalausuntoja tai suullisia lausuntoja ainoastaan, jos se ei voi ratkaista asiaa muiden todisteiden perusteella.

Oikeusministeriö toteaa, että asiasta on säädetty suoraan sovellettavassa asetuksessa eikä kansallisessa laissa näin ollen ole tarpeen eikä edes mahdollista säätää erikseen todisteiden vastaanottamisesta.

5. Sähköinen tiedoksianto ja vastaanottotodistus (vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen 13 artikla)

Helsingin käräjäoikeus esittää selvitettäväksi, onko kansallisessa laissa mahdollista ottaa huomioon kansallinen menettely sovellettaessa vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen 13 artiklan

kohtia 2 ja 4. Mikäli tämä ei ole mahdollista, lausunnossa esitetään harkittavaksi 13 artiklan 4 kohdan soveltamisen avaamista hallituksen esityksen perusteluissa ottaen huomioon kansallinen käytäntö.

> *Oikeusministeriö* toteaa, ettei kansallisessa laissa voida säätää toisin kuin asetuksessa. Asetuksessa edellytetään tiedoksiannon tapahtuvan vastaanottotodistusta vastaan. Lausunnossa esitetty ei anna aihetta tarkennuksiin.

6. Uudelleen tutkiminen ja asian saattaminen vireille uudella vaatimusasiakirjalla (vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen 18 artikla ja vähäisiä vaatimuksia koskevan lain ehdotettu uusi 4 a §)

Helsingin käräjäoikeus esittää selvennettäväksi, mitä esityksen 1. lakiehdotuksen 4 a §:n perusteluissa tarkoitetaan ”uudella vaatimusasiakirjalla”, eli onko kyseessä uusi vaatimus perustuen vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaan menettelyyn vai oikeudenkäymiskaaren 5 luvun mukainen haastehakemus.

> Tuomioistuimen hyväksyessä uudelleen tutkimista koskevan pyynnön, asiassa annettu tuomio on mitätön ja se poistetaan. Jos tuomiota ei enää ole, asianosaisella on mahdollisuus halutessaan laittaa asia uudelleen vireille haluamassaan menettelyssä, eli joko vähäisiä vaatimuksia koskevassa menettelyssä, mikäli asetuksessa säädetyt edellytykset täyttyvät, tai oikeudenkäymiskaaren mukaisessa riita-asian menettelyssä. Ilmaisulla uusi vaatimuskirjelmä tarkoitetaan sekä tavanomaista riita-asian haastehakemusta että vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä esitettyä vaatimuskirjelmää.

7. Maksamismääräysmenettelyssä perityn oikeudenkäyntimaksun vähentäminen (eurooppalaisesta maksamismääräyksestä annetun lain 6 §)

Helsingin käräjäoikeus esittää lausunnossaan selvennettäväksi, soveltuuko 2. lakiehdotuksen 6 § uudelleen tutkimista koskevan asian käsittelyyn.

> Hallituksen esityksessä on esitetty tarkistettavaksi mainittua voimassa olevaa 6 §:ää siten, että siinä huomioidaan asian siirtäminen vastineen johdosta maksamismääräysmenettelystä vähäisiä vaatimuksia koskevaan menettelyyn.
>
> Hallituksen esityksessä todetuin tavoin (ks. s. 12) pykälässä on kysymys maksamismääräystä koskevan asetuksen 25 artiklan täydentävästä kansallisesta sääntelystä. Pykälä koskee tilanteita, joissa saman asian käsittely vaihtaa prosessilajia. Uudelleen tutkimista koskevan pyynnön käsittelyssä ei puolestaan ole kysymys säännöksessä mainituissa menettelyissä vastineen johdosta tapahtuvasta asian käsittelyn jatkamisesta toisessa prosessilajissa. Uudelleen tutkimisen johdosta tuomio jää sellaisenaan pysyväksi tai se poistetaan (ks. s. 10). Esityksen 2. lakiehdotuksen 6 §:ää ei sovelleta uudelleen tutkimiseen. Tarvetta asian selventämiseen ei ole.

8. Uudelleen tutkiminen, määräaika pyynnön esittämiselle ja maksamismääräys

Helsingin käräjäoikeus esittää selvitettäväksi, onko kansallisessa laissa mahdollista säätää eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä koskevan uudelleentutkimisen määräajasta ja sen laskemisen perusteesta vastaavasti kuin vähäisiä vaatimuksia koskevassa asetuksessa säädetään.

> Maksamismääräysmenettelyn uudelleen tutkimista koskevassa asetuksen 20 artiklassa on suoraan sovellettavat säännökset uudelleen tutkimisen edellytyksistä sekä sovellettavista määräajoista. Artiklan 1 kohdan mukaan pyyntö on tehtävä ”viipymättä” ja 2 kohdassa säädetään poikkeustilanteista.
>
> *Oikeusministeriö* toteaa, että säännöksessä käytettyä ilmaisua ”viipymättä” ei voida kansallisella lailla täsmentää. Määräaika täsmentyy oikeuskäytännössä ja viime kädessä EU:n tuomioistuimen ennakkoratkaisun kautta.

9. Tuomioistuinmaksulaki ja uudelleen tutkiminen

Helsingin käräjäoikeuden lausunnossa todetaan, että maksamismääräysmenettelyssä muutoksenhaku tapahtuu ehdotuksen mukaan yksinomaisesti Helsingin käräjäoikeudessa. Oikeudenkäyntimaksu on tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukaisesti riita-asioissa 500 euroa. Helsingin käräjäoikeus esittää harkittavaksi, että tässä yhteydessä riita-asian käsittelymaksun sijaan perittäväksi tulisi oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetyssä hakemusasioiden käsittelyjärjestyksessä käsiteltävien asioiden maksu.

> Maksamismääräykseen ei saa hakea muutosta. Maksamismääräys voidaan saattaa hakemuksella (pyynnöllä) tuomioistuimen uudelleen tutkittavaksi. Kuten hallituksen esityksessä (s. 8, 10 ja 12) todetaan, on uudelleen tutkiminen asiallisesti ylimääräinen muutoksenhakukeino, joka on velallisen käytettävissä kansallisten ylimääräisten muutoksenhakukeinojen rinnalla.
>
> Koska uudelleen tutkiminen on asiallisesti ylimääräinen muutoksenhakukeino, on perusteltua, että asian käsittelystä puheena olevassa menettelyssä peritään sama maksu kuin käsittelystä kansallisessa ylimääräisessä muutoksenhakumenettelyssä. Tuomioistuinmaksulain 2 §:n mukaan ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian käsittelystä käräjäoikeudessa peritään 500 euron suuruinen maksu. Toisaalta, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään, maksua ei lain 4 §:n 2 momentin mukaan peritä lainkaan.
>
> Hallituksen esityksen ehdotuksesta tarkistetuksi tuomioistuinmaksulain 2 §:n 6 momentiksi ei käy selvästi ilmi mitä maksua maksamismääräyksen tai vähäistä vaatimusta koskevan tuomion uudelleen tutkimisesta olisi perittävä. Momenttia olisi tämän vuoksi tältä osin aiheellista selventää. Oikeusministeriö esittää, että momenttiin lisättäisiin asiaa täsmentävä virke seuraavasti (lisäys kursivoituna ja alleviivattuna):
>
> > Riita-asian käsittelystä *käräjäoikeudessa* eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1896/2006 tai eurooppalaisesta vähäisiin vaa-

timuksiin sovellettavasta menettelystä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 861/2007 säädetyssä menettelyssä peritään oikeudenkäyntimaksua 86 euroa. *Tuomion uudelleen tutkimista koskeva pyyntö rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa ylimääräiseen muutoksenhakemukseen.*

Oikeusministeriö ei puolla Helsingin käräjäoikeuden lausunnossaan esittämää vaihtoehtoa, että uudelleen tutkimisesta tulisi periä hakemusasioiden käsittelyjärjestyksessä käsiteltävien asioiden maksu. Hakemusasioiden käsittelyssä peritään oikeudenkäyntimaksu riippumatta asian lopputuloksesta. Hakemusasioihin ei siten sisälly mahdollisuutta olla perimättä maksua, jos hakemus hyväksytään. Perusteita ei ole myöskään sille, että kansallisiin ylimääräisiin muutoksenhakuihin rinnastettavasta uudelleen tutkimisesta perittäisiin oikeudenkäyntimaksu eri perustein kuin kansallisten ylimääräisten muutoksenhakemusten käsittelystä.